

BIORÓŻNORODNOŚĆ i EDUKACJA EKOLOGICZNA

Piotr Pniewski

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach SZWAJCARSKIEGO PROGRAMU
WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Różnorodność biologiczna

To zróżnicowanie wszystkich żywych organizmów występujących na Ziemi w ekosystemach lądowych, morskich i słodkowodnych oraz w zespołach ekologicznych, których są częścią. Dotyczy ona różnorodności w obrębie gatunku (różnorodność genetyczna), pomiędzy gatunkami oraz różnorodności ekosystemów

Ponieważ różnorodność biologiczna i środowisko fizyczne wzajemnie na siebie oddziałują, możliwe jest powstawanie ekosystemów, dzięki którym żywe organizmy – między innymi ludzie – mogą w ogóle żyć. Nie jesteśmy w stanie przetrwać w oderwaniu od przyrody, choć czasem nie zdajemy sobie z tego sprawy.

Zobowiązania UE dotyczące bioróżnorodności

Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa

Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory

obszary szczególnej ochrony ptaków, specjalne obszary ochrony, Natura 2000

Zobowiązania UE dotyczące bioróżnorodności

„Nasze ubezpieczenie na życie i nasz kapitał naturalny – unijna strategia ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r.”

Stanowi ona integralną część strategii „Europa 2020”, w szczególności w odniesieniu do inicjatywy przewodniej na rzecz Europy efektywnie korzystającej z zasobów

Główny cel:

Zatrzymanie procesu zanikania różnorodności biologicznej oraz degradacji ekosystemów w UE do roku 2020 oraz ich regeneracja w możliwie jak największym stopniu, przy jednoczesnym zwiększeniu zaangażowania w walkę z utratą bioróżnorodności w skali światowej.

Strategia ochrony różnorodności biologicznej

Cel 1: ochrona i przywrócenie stanu przyrody

Pełne wdrożenie dyrektyw [ptasiej](#) i [siedliskowej](#), stanowiących podstawę polityki UE w dziedzinie różnorodności biologicznej. Postępy w ich wdrażaniu oceniono jako niewystarczające, aby zapewnić osiągnięcie stanu ochrony korzystnego dla siedlisk i gatunków o znaczeniu europejskim. W celu realizacji pierwszego celu niniejszej strategii państwa członkowskie muszą lepiej egzekwować istniejące przepisy. W szczególności muszą czuwać nad zarządzaniem strefami Natura 2000 i przywracaniem ich stanu poprzez inwestowanie w nie niezbędnych zasobów.

Strategia ochrony różnorodności biologicznej

Cel 2: utrzymanie i wzmocnienie ekosystemów i ich funkcji

Integracja infrastruktury ekologicznej, odbudowa przynajmniej 15% zdegradowanych ekosystemów do 2020 r. oraz rozwój inicjatywy mającej na celu zapobieganie wszelkim stratom netto ekosystemów i ich funkcji do 2015 r.

Cel 3: zapewnienie zrównoważonego rozwoju rolnictwa i leśnictwa

Rolnictwo: Do 2020 r. maksymalizacja obszarów rolnych obejmujących użytki zielone, grunty orne i plantacje trwałe, tak by zapewnić zachowanie różnorodności biologicznej i wymierną poprawę stanu ochrony gatunków i siedlisk, które zależą od rolnictwa lub podlegają jego wpływowi.

Lasy: Do 2020 r. przyjęcie planów urządzenia lasu lub równoważnych instrumentów, zgodnie ze zrównoważoną gospodarką leśną

Strategia ochrony różnorodności biologicznej

Cel 4: zapewnienie zrównoważonego wykorzystania zasobów rybnych

Osiągnięcie maksymalnego podtrzymywalnego połowu oraz struktury wiekowej i składu wielkościowego populacji świadczących o dobrym zdrowiu stada poprzez zarządzanie rybołówstwem, bez znaczącego negatywnego wpływu na inne stada, gatunki i ekosystemy.

Cel 5: zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych

zidentyfikowanie i priorytetowe traktowanie inwazyjnych gatunków obcych i dróg ich przedostawania się, kontrola lub eliminacja gatunków o znaczeniu priorytetowym, zarządzanie ich drogami przedostawania się w celu zapobiegania wprowadzaniu i osiedlaniu się nowych inwazyjnych gatunków obcych.

Strategia ochrony różnorodności biologicznej

Cel 6: podjęcie kwestii światowego kryzysu różnorodności biologicznej

- UE zwiększy swój wkład w przeciwdziałanie utracie różnorodności biologicznej poprzez dotrzymanie zobowiązań powziętych na 10. Konferencji Stron Konwencji ONZ o różnorodności biologicznej, która odbyła się w Nagoi w 2010 r. Na tej konferencji UE zobowiązała się:
  - osiągnąć cele wyznaczone w światowym planie strategicznym na rzecz różnorodności biologicznej 2011–2020
  - wdrożyć protokół z Nagoi o dostępie do zasobów genetycznych oraz sprawiedliwym i równym podziale korzyści wynikających z ich użytkowania
  - mobilizować dodatkowe zasoby finansowe na miarę wyzwań stawianych przez ochronę różnorodności biologicznej na poziomie światowym.

Wizja długookresowa:

Do roku 2050 bioróżnorodność Unii Europejskiej oraz związane z nią usługi ekosystemów, stanowiące naturalny kapitał różnorodności biologicznej, mają być chronione, cenione i odpowiednio odbudowane zarówno ze względu na samą wartość różnorodności biologicznej jak i na jej kluczowe znaczenie dla dobrostanu człowieka i dobrobytu ekonomicznego, tak, aby zapobiec katastrofalnym w skutkach zmianom wywołanym utratą różnorodności biologicznej.

Skala problemu

W UE tylko 17 % siedlisk i gatunków oraz 11 % kluczowych ekosystemów chronionych na mocy prawodawstwa UE utrzymanych jest we właściwym stanie ochrony – pomimo działań podjętych w zakresie zwalczania utraty różnorodności biologicznej, w szczególności od ustanowienia w 2001 r. celu UE w zakresie różnorodności biologicznej na 2010 r. Korzyści płynące z tych działań zostały zniwelowane przez stałe i nasilające się procesy wywierające wpływ na różnorodność biologiczną w Europie

Skala problemu

Co szósty gatunek ssaków zamieszkujących Europę, szczególnie wśród ssaków morskich, zagrożony jest wyginięciem. Podobna sytuacja dotyczy wielu gatunków ptaków. Spada liczebność ponad 25 % gatunków ssaków zamieszkujących Europę.

Badania nad ekonomią systemów i bioróżnorodności (The Economics of Ecosystems and Biodiversity, TEEB) zdołały w sposób przybliżony oszacować koszty, jakie poniesiemy, jeśli nie uda nam się ochronić środowiska naturalnego - jeśli nie zaczniemy działać, to do 2050 r. koszty związane z utratą różnorodności biologicznej mogą osiągnąć równowartość ok. 7 % globalnej konsumpcji.

Skala problemu

Szacuje się, że wartość gospodarcza zapylania przez owady w UE wynosi 15 mld EUR rocznie. Postępujący spadek liczby pszczół i innych owadów zapylających może mieć poważne konsekwencje dla europejskich rolników i sektora rolnego.

Innowacje oparte na przyrodzie, a także działania na rzecz odbudowy ekosystemów i zachowania różnorodności biologicznej mogą prowadzić do wykształcania nowych umiejętności oraz powstawania miejsc pracy i możliwości biznesowych. W The Economics of Ecosystems oszacowano, że możliwości biznesowe na świecie wynikające z inwestowania w różnorodność biologiczną mogą być warte 2-6 bln dolarów do 2050 r.

Przyczyny utraty bioróżnorodności

- degradacja siedlisk (niszczenie, fragmentacja)
- zmiany w sposobie użytkowania ziemi (spadek liczby ekosystemów stabilnych)
- niekontrolowana eksploatacja zasobów naturalnych oraz towarzyszące jej niezrównoważone praktyki przetwarzania i wprowadzania inwazyjnych gatunków
- emisja zanieczyszczeń oraz zmiany klimatyczne
- presja związana ze wzrostem liczby ludności
- rosnąca w przeliczeniu na osobę konsumpcja

Opinia publiczna nie do końca zdaje sobie sprawę z rozmiarów tego problemu, ze sposobu, w jaki on nas dotyka, oraz z roli i odpowiedzialności każdego obywatela w walce z utratą bioróżnorodności.

Edukacja ekologiczna

- **powinna obejmować wszystkie grupy wiekowe**
- powinna budować świadomość społeczną dotyczącą środowiska przyrodniczego, potrzeby jego ochrony oraz możliwości jego wykorzystania
- może służyć tworzeniu miejsc pracy w sektorze turystyki przyrodniczej, zielonych miejsc pracy
- należy stosować atrakcyjne metody dostosowane do grupy odbiorców
- kampanie informacyjne i edukacyjne powinny towarzyszyć projektom infrastrukturalnym
- powinna towarzyszyć przedsięwzięciom wspieranym we wszystkich osiach priorytetowych, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju
- Należy promować edukację ekologiczną w projektach edukacyjnych (EFS)

Dziękujemy za uwagę

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach SZWAJCARSKIEGO PROGRAMU
WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć, ul. Sławkowska 12, 31-014 Kraków

